

Zeugen niet voor het eerst aanbinden in kraamstal

ir. Sj. Bokma, Onderzoeker Huisvesting & Welzijn.

Zeugen, die in de kraamstal voor het eerst worden aangebonden werpen biggen die gemiddeld 50 gram lichter zijn. Voortekenen hiervan zijn grote onrust en uitbraakpogingen bij de zeugen in de dagen na het aanbinden. Bij zeugen die al tijdens de dracht aangebonden waren, werd geen negatief effect gevonden.

Renovaties

Bij renovatie van afdelingen voor drachtige zeugen in individuele huisvesting wordt steeds vaker gekozen voor voerligboxen dan voor aanbindboxen. De laatste jaren zien we eenzelfde tendens in de kraamstal. Als argumenten hierbij worden genoemd, dat men één wijze van vastzetten wil toepassen op het hele bedrijf, dat het inzetten en uithalen van zeugen minder tijd kost en dat deze huisvesting diervriendelijker is.

Overgangssituaties onvermijdelijk

Een bedrijf wordt vaak in gedeelten gerenoveerd. Hierdoor kunnen overgangssituaties ontstaan, waarbij de zeugen in de ene stal niet en in de andere wel worden aangebonden. Om te kunnen vaststellen welke invloed dit heeft op de technische resultaten, gezondheid, gedrag en arbeid, zijn onderzoeken uitgevoerd op het Proefstation voor de Varkenshouderij in Rosmalen en op het Varkensproefbedrijf te Sterksel.

Wel en niet aanbinden in dekraambox

Op beide lokaties is het onderzoek uitgevoerd door in de kraamafdelingen de helft van de zeugen aan te binden en de andere helft van de zeugen los in de kraambox te huisvesten. Op het Varkensproefbedrijf in Sterksel zijn zeugen gebruikt die ervaring hadden met een aanbindsysteem. De zeugen werden hier aangebonden met een halsbeugel. Op het Proefstation voor de Varkenshouderij was het mogelijk om in het onderzoek ook zeugen te betrekken, die nog geen aanbind-ervaring hadden. De zeugen werden tijdens de dracht op 3 manieren gehuisvest, namelijk in aanbindboxen, in voerligboxen en in groepen. De zeugen uit de twee laatstgenoemde huisvestingsvormen hadden geen aanbindervaring. Tijdens het verblijf in de kraamstal werd de helft hiervan aangebonden met een borstriem.

Achterwege laten van aanbinden heeft geen positief effect op produktie. Uit het onderzoek van

Tabel 1: Technische resultaten van zeugen en biggen tijdens de zogperiode (na overleggen).

	los in de kraambox	aangebonden in de kraam box
aantal tomen	587	590
Toomgrootte	10,8	10,8
Biggen:		
Geboortegewicht (g)	1575	1555
Speengewicht (g)	8,05	7,99
Speenleeftijd (dagen)	29,9	29,8
Groei (g/dag)	215	214
Totale voeropname per (kg)	0,35	0,34
Uitval (%)	11,6	12,6
Zeug:		
Gewichtsverlies zogperiode (kg)	24	23
Voeropname zogperiode (kg)	154,6	152,8
Gewichtstoename toom	61,2	60,2

Sterksel komt naar voren dat het achterwege laten van aanbinden in de kraamstal geen invloed heeft op de technische resultaten van zeug en toom. Het betrof hier zeugen die al over aanbindervaring beschikten. De werpresultaten van de zeugen en groei, uitval en reden van uitval van de biggen verschilden niet tussen de proefbehandelingen. Zie tabel 1.

Gewichtsverschil zeugen verstoort een volledige vergelijking

Bij het onderzoek op het Proefstation te Rosmalen was het mogelijk om onderscheid te maken tussen zeugen die wel en niet over aanbindervaring beschikten en zeugen die zelfs niet gewend waren om in boxen te staan. In tabel 2 staan de worpresultaten weergegeven.

Er was een groot verschil in gewicht bij aankomst in de kraamstal. Dit werd veroorzaakt door een onjuiste afstelling van de voerdosators. Een vergelijking tussen de huisvestingssystemen tijdens de dracht was hierdoor niet mogelijk. Een vergelijking binnen een huisvestingssysteem is hierdoor niet verstoord.

Lichte biggen

Uit de resultaten blijkt dat zeugen die voor het eerst worden aangebonden in de kraamstal biggen werpen die gemiddeld 50 gram lichter zijn dan die van zeugen die niet aangebonden worden. Waren de zeugen al aangebonden tijdens de dracht, dan heeft het wel of niet aanbinden in de kraamstal geen invloed op het geboortegewicht. Het percentage doodgeboren biggen lijkt bij aanbinden ook wat hoger uit te vallen. Deze uitkomsten worden door gedragswaarnemingen ondersteund. Zeugen uit voerligboxen en uit groepshuisvesting reageren heftig op het aanbinden. Ongeveer 20% probeert in de eerste dagen erna uit te breken, terwijl nog eens 40% van de zeugen bijzonder onrustig is en slecht eet. In een klein aantal gevallen werd zelfs besloten om de zeug los te maken. De zeugen werden gemiddeld 10 dagen voor de verwachte werpdatum in de kraamstal gebracht. De lichtere biggen kunnen dus niet alleen verklaard worden door het slechtere eten van de zeugen. Een verklaring moet ook gezocht worden bij de onrust in zijn geheel die het aanbinden veroorzaakt. Zie tabel 3.

Tabel 2: **Werpgegevens van zeugen, afkomstig uit verschillende houderij vormen gedurende de dracht, die aangebonden en los gehuisvest waren in de kraambox.**

Proefbehandeling	houderijsysteem in de dracht					
	aanbindbox		voerligbox		groepshuisvesting	
	los	aangeb.	los	aangeb.	los	aangeb.
Aantal tomen	117	117	120	119	105	110
Biggen per toom	10,3	10,1	10,9	10,7	10,0	10,4
– % doodgeboren	3,9	5,5	4,4	5,0	4,4	5,6
– Levend geboren	9,9	9,6	10,4	10,2	9,6	9,8
Geboortegewicht (g)	1573	1589	1580	1524	1542	1493
Geboorte-assistentie (%)	2	10	5	3	4	4
Groei st enen (g/dag)	227	225	225	221	217	212
Uitval st enen (%)	10,2	8,3	9,9	10,6	7,4	9,6
Gewicht st euzeur het werpen	218	216	216	216	201	198

Tabel 3: **Gedrag van de zeugen een dag na plaatsing in de kraambox**

Proefbehandeling	houderijsysteem in de dracht					
	aanbindbox		voerlig box		groepshuisvesting	
	los	aangeb.	los	aangeb.	los	aangeb.
– rustig (%)	99	84	95	45	97	40
– onrustig, eet niet (%)	1	12	5	38	3	37
– uitbraak (%)	0	4	0	17	0	23

Involed op volgende kraamperiodes

Er waren onvoldoende gegevens om een uitspraak te kunnen doen over het effect van het opnieuw aanbinden in een volgende kraamperiode.

Omdat de periode waarin de zeugen aangeboden stonden kort is ten opzichte van een hele reproductiecyclus, is het aannemelijk om te veronderstellen dat ze bij een volgende kraamperiode opnieuw moeten wennen. De verwachting is dan, dat het effect van aanbinden kleiner maar nog wel aanwezig zal zijn.

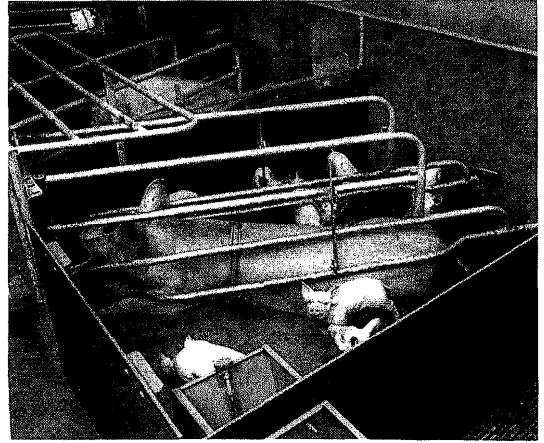
Mest op het rooster

Zeugen, die los in de kraambox waren geplaatst, traptten de vaste mest minder goed door het rooster dan zeugen die aangebonden waren. Bij gemiddeld 50% van de waarnemingen aan los geplaatste zeugen werd veel mest achter de zeug aangetroffen. Dit percentage bedroeg bij aangebonden zeugen ongeveer de helft. Deze hoge score bij de los geplaatste zeugen werd vooral veroorzaakt door de aanwezigheid van ' werpbeugel. De zeugen hadden de neiging om over de beugel heen te mesten. Het doortrappen was van de mest dan echter onmogelijk. Werd de beugel na het werpen weggehaald dan gaf dit een verbetering te zien. De zeugen kregen daarmee de mogelijkheid om tot de achterkant van de box (de hokafscheiding) terug te treden. In geval dat de zeugen met de kop naar de muur stonden werd dan mesten over de hokafscheiding heen waargenomen. Zie tabel 4.

Geen zichtbare economische gevolgen

Er zijn uit het onderzoek geen duidelijke aanwijzingen gekomen, dat de manier van huisvesten in de kraamstal van invloed is op de technische resultaten in de periode na het werpen tot spenen.

Er komen ook geen economische motieven naar voren die een gerichte keuze verantwoorden. De arbeidsbesparing als gevolg van het niet hoeven aanbinden is gering en de huisvestingskosten verschillen niet wezenlijk.

Advies

Op grond van de resultaten wordt afgeraden om zeugen in de kraamstal voor het eerst aan te binden. Bij nieuwbouw of renovatie verdient een kraambox waar de zeug los in staat de voorkeur. Als er verschil bestaat tussen de huisvestingsystemen van de zeugen tijdens de dracht en in de kraamstal, dan moeten de zeugen in ieder geval aanbind ervaring opdoen voor ze in de kraamstal komen. Dat kan door bijvoorbeeld in de dragende zeugenstal een paar ligboxen in te richten als aanbindbox voor zeugen die nog geen aanbind ervaring hebben.

Tabel 4: Reinheid van de roosters achter de zeug

	los in de kraam box	aangebonden in kraam box
Geen mest (%)	16	41
Weinig mest (%)	33	33
Veel mest (%)	51	26
Afscheppen mest (frequentie/ronde)	2,0	2,0